

## Zem slepých a gitarový kráľ

**Lucia Laudoniu**

19. septembra 2023 ✚ Cirkev ✚ Komentár

---

Bol raz jeden premožiteľ hôr, alebo – pre tých, ktorí si želajú poznať latinské slovo pre horolezca – *oribata*. Trúfol si na strmé skalisko, ale telo ho sklamlalo. Pošmykol sa a spadol do údolia, dokonale izolovaného od zvyšku sveta.

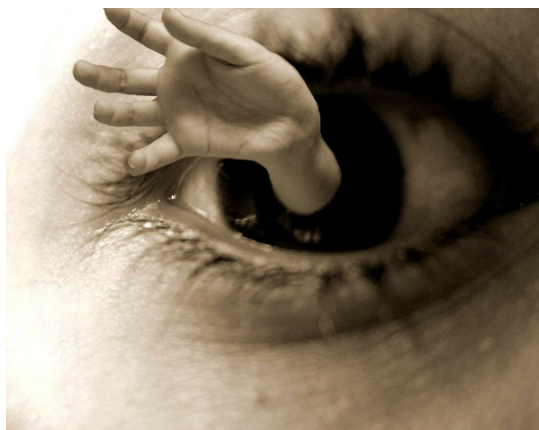
Obyvatelia tejto krajiny-nekrajiny trpeli zvláštnou genetickou mutáciou, ktorá ich pripravila o zrak. Rodili sa slepí. Prišelec sa v duchu hesla „jednooký kráľom medzi slepcami“ rozhodne, že dedičanom otvorí oči rozprávaním o svete za horami, za dolami. *Homunculovia* žijúci v domoch bez okien však „votrelca“ odmietajú a považujú ho za „posadnutého zrakom“. Miestny lekár (samozrejme, s vyhasnutými fackami v očiach) nájde „ideálne riešenie“ – navrhuje cudzinca oslepiť. Jeho oči sú vraj chorobne rozťahnuté a sú príčinou jeho roztržitosti a nezdravej imaginácie.

### Vidieť, to sa neodpúšťa

Poviedkou *Kraj slepých* z roku 1904 rozvíril Angličan Hubert George Wells ospalé literárne vody londýnskych salónov. Autor, pôvodným povoláním chemik, rozumel aj chémii slov.

Svoj príbeh však v roku 1939 prepracoval a dodal mu dramatickú tenziu: horolezec Nuñez vidí, že údolie slepých čoskoro pochová zosuv pôdy. Svedomie mu nedá a „nevidomých – nevedomých“ varuje, no tí ho opäť pošlú do pekla. Vysmejú ho, vraj fantazíruje. Komu niet rady, tomu niet pomoci. A tak rýchlo uniká z údolia, ktoré antický slnečný boh Helios akosi stratil z dohľadu.

Hoci je Wellsova poviedka stará dobrých pár desaťročí, je ako vystrihnutá z našej doby. Katolík horiaci ako votívna svieca, verný učeniu Otcov; katolík, ktorému z lásky ku Kristovi a Cirkvi záleží na čistote a kráse kresťanských právd a obradov, žije *inter caecos*, medzi duchovnými slepcami, obvinený z prílišného mudrovania a fantazírovania. Riešenie sa núka ako na zlatom podnose: oslepiť, aby si bol konečne ako my a nevytŕčal z davu!



Čo oči nevidia, srdce nebolí.

Zdroj: Aphrodite / flickr.com

Svetom vládne čarovné *principium identitatis*: čo moje oči nevidia (nechcú vidieť), to neexistuje.

Varovanie pred zosuvom kultúrno-liturgickej pôdy preto armáda bezokých, prípadne jednookých kyklopov, samozrejme nebude brať vážne. Prečo by aj: koniec-koncov, aj ten Vezuv nad Pompejami najskôr vyzeral ako celkom nevinný kopček dúhovej zmrzliny.

„V kameni niet bolesti, ale v strachu pred kameňom je bolesť,“ pouča Dostojevský. To je odpoveď tým, ktorí *caveat* novodobých katolíckych Nuñezov zamykajú do pivníc pýchy, neprispôsobivosti a (od)súdenia. Nie v pravde je bolesť, tá je v strachu pred ňou.

### ***Ridendo castigat mores***

Predstavme si, že niekto nám starostlivo a s láskou obviaže rany, ale o chvíľu si zmyslí, že nám obvazy strhne a do rán naleje kyselinu. Ach, toľká krutosť! Niečo podobné sa stalo na nedeľnej gréckokatolíckej svätej liturgii v Kežmarku. Bohoslužbu s posvätením nového prestola (oltára) a ikonostasu 10. septembra 2023 zaradila do vysielania aj verejnoprávna televízia. Velebný a starobylý konštantínopolský rítus hrubo narušili popové speievanky s gitarkou pri svätom prijímaní. Kyselina gýča dokonale rozleptala *silentium* v dome Pána.

„Svätý, svätý, svätý je náš Boh všemohúci, Boh si zaslúži úctu, slávu,“ hlásali do sveta oduševnené mladé hrdlá a prstíky šantiace s akordíkmi gitarovej školy pre... nástročných. Pri tomto hypergalakticky poetickom poryve ducha by aj také osobnosti byzantskej hymnografie, ako svätá Kassia (XXXXXXXX), svätý Ján Damascénsky, svätý Roman Sladkopevec úctivo pokývali hlavou. Biblický hymnus *Sanctus* už asi vyšiel z módy a treba ho „vylepšiť“ ako staré menu *à la carte*!

Len škoda, že tieto homérovsky delikátne a gustiózne tóny zo vzorne vyleštenej gitary zneli odkiaľsi z nedostupných výšin chóru! Čo takto urobiť si pred ikonostasom pravý a nefalšovaný skautský táborák a opekať si tam špekáčiky svojho megatalentu? Aj stany a karimatky môžu byť, veď aj istý apoštol sa živil šitím stanov...

Keďže ikona Bohorodičky s futbalovou loptou už existuje (na Ukrajine sa činili), je len otázkou času, kedy nejakému osvietenému (a tieňomilnému) ikonopiscovi napadne zvečniť otca našej liturgie svätého Jána Zlatoústeho s gitarkou, klávesami a bicími...



Ikonu „futbalovej“ Božej Matky „posvätili“ ukrajinskí gréckokatolíci pri príležitosti šampionátu vo futbale.

Zdroj: byztex.blogspot.com

Duša nejedného modernistu sa zachveje nežnosťou ako zem v časoch vlády judského kráľa Azarjáša. A teraz sa spolu so Shakespearovým starým bláznom Falstaffom môžeme od srdca zasmiať. *Ridere in stomacho* – smiať sa do popuku – nie je zločin. Zatiaľ.

### **Gitara s mitrou**

Zahanbiť sa nedajú ani gréckokatolíci v Košiciach, ako svedčia početné videá plávajúce po „mŕtvoživom“ mori internetu. Aj u nich sa biskupskej berly chopil neviditeľný gitarový kráľ odušu vyhrávajúci na každej významnejšej liturgii so svojimi vernými poddanými z radov zlatej mládeže. Nevie, či by paraliturgická gitara v mitre a v omofore uspela na ostrove slepých, ale v krajine hluchých by ju vďačne zvolili za pápežku!

*Ecce* – pop-rockovo-gospelovo-neviemaký mor už poctil svojou návštevou aj chrámy zjednotenej východnej cirkvi (pravoslávni si vďaka Bohu držia dekórum a toxický vánok progresu do svojich svätých nevpúšťajú). Múry niektorých východoslovenských „uniatských cerkvi“ tancujú v revolučnom rytme songov v štýle *dernier cri* – posledného výkriku módy – práve vo chvíli najintímnejšieho zjednotenia duše s Kristom, počas svätého prijímania. Východný obrad prestáva byť východný, zato sa stáva (pre niekoho) celkom výhodný.

Cirkevné vrabce čvirikajú, že liturgický abúzus treba naprávať citlivo, nežne, s aristokratickým pokojom a hlavne – s pastoračnou lenivosťou. Múdre hlavy už napísali stovky odborných a kultivovaných štúdií o charaktere a podstate sakrálnej hudby. Čo je s nimi? V knižniciach na ne sadá prach...

Ako povedal už Romano Guardini: „Sloboda neznamená právo na ľubovoľnosť názoru, ale spočíva v pravom vzťahu k pravde.“ Brnenie irónie a sarkazmu je našťastie dostatočne pevné, aby odrazilo trefy urazených gospelových Diskobolov.

## Čo hovorí zákon?

Našu lavínu irónie na chvíľu zadržia fakty. Zadržia, ale nezastavia. Kto má trošku načítané diela byzantských otcov, vie, že svätá liturgia je *ars pneumatica*, umenie ducha i Ducha, nie *ars dithyrambica*, umenie dionýzovského hedonizmu.

Cirkvi konštantínopolskej tradície nepoužívajú pri bohoslužbách žiadne hudobné nástroje s výnimkou zvonov a monastierskych klepadiel (*σήμαντρον*), ktoré na Balkáne zvolávajú veriacich do chrámu. V niektorých pravoslávnych krajinách kantori siahajú po elektronickej, digitálnej isone. Ten však nie je ničím iným, než vopred nahratým vokálnym sprievodom (ľudským hlasom), oporným tónom prísne rešpektujúcim kánony byzantskej hudobnej kalofónie.



Zhrdzavený kríž – smutný svedok hrdzavej Cirkvi našej doby.

Zdroj: A.Davey / flickr.com

Do východorímskeho liturgického života neprenikol ani organ, ani lýra, ani psaltérium či cithara, verná to družka básnikov s vavrínovou korunou (a akí to boli básnici!). Latinus z Balkánu a betlehemský askéta svätý Hieronymus sa vyjadroval veľmi ostro proti zavádzaniu profánnych nástrojov do kresťanského kultu. Jeho prísne slová cituje Šimon Marinčák v útlej, zato obsažnej publikácii *Kapitoly z dejín byzantskej hudby*: „Včera v amfiteátri, dnes v svätej Cirkvi, večer v cirkuse a ráno pri oltári.“ Latinský prekladateľ Svätého písma nijako nespochybňoval umelecký prínos svetských nástrojov, iba zdôrazňoval, že do chrámu nepatria, tak ako auto nepatrí do spálne, ale do garáže. Súhlasil by svätý Hieronymus s prítomnosťou gitár v našich kostoloch?

*Ordo celebrationis vesperarum, matutini et divinae liturgiae iuxta recensionem Ruthenorum* – tak znie názov oficiálneho vatikánskeho dokumentu z roku 1944, ktorý je záväzný aj pre gréckokatolíkov na Slovensku. Na jeho stránkach sa dočítame: „Používanie zvončekov, organov alebo harmónií je vylúčené.“ Tolko *lex liturgica*.

Nápad integrovať gitary (a ďalšie svetské hudobné nástroje) do byzantskej liturgie je natoľko absurdný, že citovaný pápežský dokument s ním vôbec nepočíta. Gitary sú vo verejnom bohoslužobnom živote cirkvi byzantského obradu nielen nevkusné – sú nekánonické. *Vigilantibus leges sunt scriptae* – zákony sú písané pre bdelych. Spia kompetentní spánkom Šípkovej Ruženky?

**Dvojaký meter je ešte dvojakejší**

Autorka tohto článku si pred časom vyliala srdce istému gréckokatolíckemu kňazovi z Ríma. *Sacerdos* uznal, že hudobné nástroje a moderné popové, rockové aj gospelové nápevy nemajú v byzantskom obrade čo robiť, ale Cirkev si vraj nemôže dovoliť vyhnať mladých ľudí z kostolných lavíc. Keby im tie „gitarkové seansy“ zakázala, mladí viac neprídu do „cerkvi“. Chodí sa do chrámu kvôli divadelnej katarzii? Kvôli hudobnej exhibícii, alebo kvôli Bohu a pre spásu duše?

Do pozornosti dávame časy okolo 1:58:52 a 2:00:51.

Zdroj: youtube.com

*Vivat* štatistika! Úradníckom typu Fantozzi odrazu záleží na kostoloch praskajúcich vo švíkoch! Podobnosť s marketérmi, ktorí chcú predať čo najviac vstupeniek na svoju šou, je čisto náhodná.

Len neuraziť cítenie mladých (akoby bol každý mladý človek bez výnimky rocker do špiku kosti). Keď sme už pri tom, odkedy loď Cirkvi kormidluje sentiment „páčivosti“, ktorý je u „latinofilov“ *emphasis non grata*?

Dvojaký meter už nemôže byť dvojakejší! Milovníci jazyka Caesarovho sú pravidelne obviňovaní, že vnášajú do kresťanského košiara svoje choré túžby a obskurný, abderský, retrográdny sentiment. Mladí ľudia so vzťahom k tradičnej rímskej omši sú z chrámov smelo vyhánaní – tí nikomu chýbať nebudú! S radosťou ich vyškrtieme z matrik, vyhubíme latinský hmyz chemickým postrekom inkluzívnych fráz. Ale gospeloví čarodejníci a zaklínači elektronických hudobných hadov sú nedotknuteľní. (!)

„Ludstvo sa nazdávalo, že keď už vyznáva Kristovo božstvo, je oslobodené od povinnosti brať vážne jeho slová,“ brúsi svoje pero pravoslávny Solovjov v apológii pápežského primátu *Rusko a všeobecná Cirkev*. Pôvodom grécky výraz *episcopus* sa prekladá ako dozorca. Berú biskupi vážne Kristove slová – a slová svätej Cirkvi v podobe jej zákonov?



Niektorí biskupi sa obracajú tvárou k Bohu, iní Mu stoja chrbtom.

Zdroj: pexels.com

### **Obrad verzus obrat**

Východní kanonisti vo vzťahu k dodržiavaniu platného cirkevného práva operujú so slovami *acribia* a *oconomia*. Prvý termín značí prísnu a doslovnú interpretáciu kánonov, druhý je lavírovaním v rámci mantinelov. Sú gitary v byzantskom liturgickom *milieu* otázkou kánonickej „ekonómie“? To ťažko. Postupné pílenie konára nakoniec vždy povedie k tomu, že jedného dňa sa aj zdravý konár zlomí a už nikdy neprinesie ovocie. To chceme?

Zdá sa, že niektoré osoby sediace na biskupských katedrách, skôr než obrad, strážia obrat na svojich bankových kontách, prípadne uvažujú nad tým, ako obrat (rozumej okradnúť) svoj obrad o posledné zvyšky

bohoúcty, krásy, starobylosti, ba aj katolicity. Že nie? Že „súdím“ bez súdnosti? Kvičí zo mňa staromilecká sviňa, ktorá už dávno mala skončiť na obednom (obetnom) stole liturgického pokroku?

Jedna mariánska modlitba vzýva Presvätú Pannu Máriu s pomocou latinskej väzby akuzatívu s infinitívom „*monstra te esse Matrem*“ („ukáž, že si Matkou“). Biskupom by bolo treba povedať: „*Monstra te esse episcopum!*“ Ukáž, že si biskupom a konečne začni konať to, čo prikazuje Kristus a jeho *aeterna sponsa, Ecclesia!* Liturgia predsa nie je automat, do ktorého vhodíme mincu a vychlí nám želanú kávičku!

Pokiaľ niekto túži chváliť Svätú Trojicu na gitare a bicích s piesňami hodnými mentálneho sveta päťročného dieťaťa, ktoré varechou trieska do hrncov, nech! Má tisíc a jednu možnosť robiť tak mimo verejných bohoslužieb na rôznych festivaloch, „stretkách“, komunitných „rošošo“, v komornom kruhu priateľov, na internetových platformách či v domácom modlitebnom kútiku. *Sine ira*.

Fantázii sa medze nekladú. To, že pôvodný význam gréckeho slova *φᾶντασία* (u latiníkov *phantasia*) je prelud, obraz bludného ducha (*phantasma*), to je vec druhoradá, *res parvi pretii...* Vec, ktorú vlajkonosič pokroku odhadzuje do koša s označením „nehodiace sa škrtnite“.

### **Znásilnené svätyne**

Budeme naďalej znásilňovať naše chrámy iba kvôli tomu, že časť mládeže potrebuje uspokojiť svoje pudy? Vieme vôbec, čo je to chrám? *Domus Domini* je miestom prinášania najsvätejšej kalvárskej obety. Nie je to javisko, ktoré víta multižánrové performancie všetkého druhu, nie je to koncertná sála, galéria, ba ani múzeum s mŕtvymi exponátmi staticky uväznenými v pavučine času. Nemýľme si pojmy s dojmami.

Liturgia nemá byť povodňou hudby. Západná cirkev bola preto v 19. storočí kritická aj voči takému majstrovskému dielu, akým je Verdiho *Requiem*. Kňazi vzniesli námietky, že je to „opera pre kostol“. Našli sa farnosti, ktoré tento opus odmietli uvádzať na posvätnej pôde, lebo mu chýbal „patriarchálny“ duch kanonizovaného gregoriánsko-palestrinovského chorálu. Sám Giuseppe Verdi veľmi obdivoval Palestrinovu polyfóniu, jeho talent však patrilo do La Scaly. Keď boli cirkevní cenzori takí prísni voči géniovi Verdiho kalibru, čo by povedali na dnešnú hudobnú žuvačku násilne prilepenú na päty svätých?



Kráľovstvo svätej gitary.

Zdroj: pexels.com

Ľudia každej doby si pýtajú *panem et circenses*. Niektorí kňazi si to žiaľ zamenili za *panem in circensibus* – chlieb v (cirkusových) hrách. A rozdávajú *panis angelicus* v cirkusovom šate gospelového harašenia, dôvodiac, že Cirkev má úplne iné problémy, než sú gitary alebo rockové biskupské berly (nie, skutočne nie perly).

Kraj slepých mal drsné pravidlá. Lekár – *ergo* človek priamo zodpovedný za dobro komunity – naordinoval zdravému pútnikovi oslepenie, *de facto* zmrzačenie. Medzi slovenskou gréckokatolíckou pospolitosťou sa dlhodobo ignorujú hudobné tradície, ktoré sú vlastné a drahé východnému srdcu, *verbi gratia*, autentické balkánske nápevy s isonom. Guláš karpatského „prostopinija“ s gitarovým popovým korením stratil chuť (ktorú vlastne nikdy nemal). Vidiacim sa tak ordinuje pop-gospelové mrzačenie – a potom sa čudujeme, prečo z našich chrámov vychádzajú namiesto Herkulov duchovné kaliky.

Chvílkový pocit nadšenia, egocentrická modla (seba)realizácie a takmer ópiové uspokojenie emocionálno-duševnej stránky ľudskej bytosti sa rozplývajú rýchlejšie, ako ranná hmla. Čo príde potom? Nič – len neškodný cirkevný zosuv pôdy. Ten pochová zem slepých na dno vulkánu s nevinným menom *oblivio*. Zabudnutie.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/zem-slepych-a-gitarovy-kral/>